

Komentář: Zrušit devátou třídu je snadné. Děti bychom ale rozdělili zbytečně brzy

30.7.2026 - Michal Švec | Západočeská univerzita v Plzni

Návrh předsedy Sněmovny na zrušení devátého ročníku základní školy může působit jako jednoduchá organizační změna. Ve skutečnosti bychom však rozhodovali o něčem mnohem podstatnějším: jak dlouho se mají všechny děti vzdělávat společně, než se rozdělí do různých typů škol a vzdělávacích programů.

Pokud by se celková délka povinné školní docházky nezměnila, poslední rok by se pouze přesunul na střední školu. Nešlo by tedy o méně vzdělávání, ale o dřívější volbu další vzdělávací cesty. A právě věk, kdy k tomuto rozhodnutí dochází, může výrazně ovlivnit nejen budoucnost jednotlivých dětí, ale také spravedlnost a výsledky celého vzdělávacího systému.

Mezinárodní srovnání ukazují, že úspěšné vzdělávací systémy zpravidla zachovávají společný a dostatečně náročný vzdělávací základ přibližně do patnácti nebo šestnácti let. Neznamená to, že se všechny děti učí stejně. Dávají jim ale více času rozvíjet schopnosti a zájmy, než učiní rozhodnutí s dlouhodobými důsledky. Česko přitom část dětí rozděluje už v jedenácti letech odchodem na víceletá gymnázia. Výsledky českých žáků jsou v mezinárodním srovnání relativně dobré, výrazně ale závisejí na tom, z jakého rodinného a sociálního prostředí dítě pochází.

Zkrácení základní školy by se netýkalo pouze části žáků. Dobu společného vzdělávání by zkrátilo většině dětí. Pozdější rozhodování by naopak umožnilo opřít volbu o více let školní práce, stabilnější představu o vlastních schopnostech a zájmech i větší zapojení samotného dospívajícího.

Kritika dnešní podoby devátého ročníku může být i oprávněná. Příprava na jednotnou přijímací zkoušku zužuje výuku a z deváté třídy se může stávat „čekárna na střední školu“. To ale není důkaz, že je devátý ročník zbytečný. Je to známka problému, který zrušením devátého ročníku nevyřešíme. Tlak přijímacích zkoušek bychom pouze posunuli o rok níže.

Devátá třída by naopak měla smysluplně završovat základní vzdělávání, a to propojováním znalostí v náročnějších projektech, rozvíjením samostatnosti, praktickým využíváním gramotností i schopnosti dalšího učení a nabídnutím kvalitního kariérového poradenství. Příležitost k tomu dává také zavádění revidovaného rámcového vzdělávacího programu.

Návrh navíc doprovází tvrzení, že zrušení devátého ročníku přinese veřejným rozpočtům až 50 miliard korun ročně. Z veřejně dostupných údajů však takovou úsporu zatím nelze doložit. Jeden ročník základní školy stojí stát řádově zhruba 15 miliard korun a značná část těchto nákladů by nezmizela, ale zůstala nebo se přesunula na střední školy. Zbytek uváděné částky má vycházet především z předpokladu, že mladí lidé dokončí celé vzdělávání a začnou pracovat o rok dříve. To by ovšem vyžadovalo zkrácení celé vzdělávací dráhy, nikoli pouze přesunutí posledního roku povinné školní docházky ze základní na střední školu.

České školství má problémy, které vyžadují řešení. Odebrání jednoho ročníku základní škole je prezentováno jako relativně jednoduchá cesta k úsporám, zatím však nemá přesvědčivou oporu v dostupných datech. Odstranění deváté třídy by samo o sobě české školství k lepšímu neposunulo. Dostupné výzkumy nám nedávají přesvědčivý důvod dobu společného vzdělávání zkracovat. Naopak nás upozorňují, že bychom měli dobře zvážit důsledky dřívějšího rozdělení dětí.

Autorem komentáře je Pavel Mentlík, děkan Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Reaguje na nedávný návrh předsedy Sněmovny Tomia Okamury z SPD. Text vznikl krácením příspěvků, kterým se děkan podrobněji věnuje na blogu TeachVision.

<https://info.zcu.cz/Komentar--Zrusit-devatou-tridu-je-snadne--Deti-bychom-ale-rozdelili-zbytecne-brzy/clanek.jsp?id=9850>